

RIEŠENIE ROVNICE $f(x)=0$ NUMERICKÝMI METÓDAMI

Riešte rovnicu: $\sin x = -3/(x+5)$ na intervale $(-3; 5,5)$

```
Clear[f]
f[x_] = 3 / (x + 5) + Sin[x]

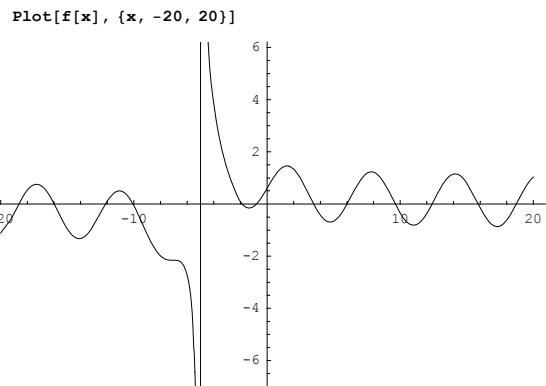

$$\frac{3}{x+5} + \sin x$$


Solve[f[x] == 0, x]

Solve::tdep : The equations appear to involve the
variables to be solved for in an essentially non-algebraic way. More...
Solve[ $\frac{3}{x+5} + \sin x = 0$ , x]
```

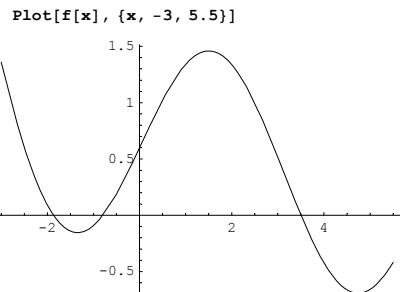
Rovnica sa nedá riešiť priamo, algebraickými metódami. Budeme ju riešiť numericky.

Graf funkcie na väčšom intervale:

- Graphics -

Graf funkcie na žiadanej intervale:

- Graphics -

Riešenie rovnice numerickou metódou vyžaduje 3 kroky:

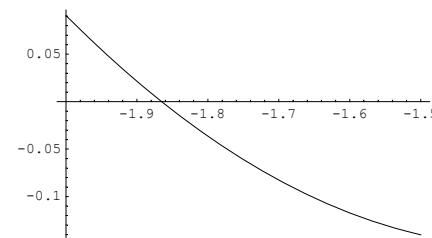
1. Separácia koreňov - určenie intervalov (a,b) , v ktorých sa nachádza práve jeden koreň, funkcia je spojitá, ostro monotoná, bez stacionárnych bodov (neobsahuje lokálne extrémy ani inflexné body)
2. Riešenie numerickou metódou (metóda sečnič -Secant, Newtonona metóda)
3. Určenie odhadu absolútnej chyby.

Metóda lineárnej interpolácie - všeobecná metóda tetív - SECANT $x_{i+1} = x_i - \frac{x_{i-1} - x_i}{f(x_{i-1}) - f(x_i)}$

1. koreň

Separácia koreňa:

```
Plot[f[x], {x, -2, -1.5}]
```


- Graphics -

V intervalu leží práve jeden koreň, interval je rýdzo-monotónny bez extrémov a inflexných bodov. Krajné body intervalu zvolíme ako štartovacie body iterácií.

```
x[0] = -2; x[1] = -1.5;
Do[
  x[i + 1] = x[i] - f[x[i]] * (x[i - 1] - x[i]) / (f[x[i - 1]] - f[x[i]]);
  Print["x(", i + 1, ")=", x[i + 1] // N],
  {i, 1, 10}]
x(2)=-1.80372
x(3)=-1.90235
x(4)=-1.8629
x(5)=-1.86508
x(6)=-1.86516
x(7)=-1.86516
x(8)=-1.86516
x(9)=-1.86516
x(10)=-1.86516
Power::infy : Infinite expression  $\frac{1}{0}$ . encountered. More...
```

```

:::indet : Indeterminate expression 0.ComplexInfinity encountered. More...
x(11)=Indeterminate

```

Skopírujte na obrazovku výstup pre x(8), x(9) a x(10)

```

"x("8")=-1.8651605268487734`  

"x("9")=-1.8651605268487736`  

"x("10")=-1.8651605268487736`  


```

```
x(8)=-1.86516
```

```
x(9)=-1.86516
```

```
x(10)=-1.86516
```

```
SetAccuracy[x[9], 15]
```

```
-1.865160526848774
```

```
SetAccuracy[x[10], 15]
```

```
-1.865160526848774
```

```
f[x[8]]
```

```
-1.11022×10-16
```

```
f[x[9]]
```

```
0.
```

```
FindRoot[f[x], {x, -2, -1.5}]
```

```
{x → -1.86516}
```

```
1.8651605268487736`
```

```
1.86516
```

Riešte rovnicu: $\sin x = -3/(x+5)$ na intervale $(-3; 5, 5)$ s toleranciou tol = 10^{-8} , kedô $|f(x_n)| < tol$.

Cyklus s podmienkou: $|f(x_i)| <$ tolerancia a rozšíreným výpisom.

```

Clear[x]
x[0] = -2; x[1] = -1.5; tol = 10^(-8);
Do[
  x[i + 1] = x[i] - f[x[i]] * (x[i - 1] - x[i]) / (f[x[i - 1]] - f[x[i]]) // N;
  Print["x(", i + 1, ", )=", x[i + 1]];
  If[Abs[f[x[i + 1]]] < tol,
    Print["|f(xn)| = ", Abs[f[x[i + 1]]]];
    Print["Počet iterácií:", i];
    Break[],
  {i, 1, 10}]
x(2)=-1.80372
x(3)=-1.90235

```

```

x(4)=-1.8629
x(5)=-1.86508
x(6)=-1.86516
x(7)=-1.86516
|f(xn)|= 7.82974×10-12
Počet iterácií:6

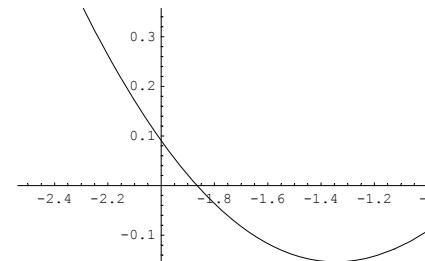
```

```
rs1 = x[7]
```

```
-1.86516
```

Pozor na vhodný interval!

```
Plot[f[x], {x, -2.5, -1}]
```



```
- Graphics -
```

```

x[0] = -2.5; x[1] = -1.2; tol = 10^(-8);
Do[
  x[i + 1] = x[i] - f[x[i]] * (x[i - 1] - x[i]) / (f[x[i - 1]] - f[x[i]])// N;
  Print["x(", i + 1, ", )=", x[i + 1]] // N;
  If[Abs[f[x[i + 1]]] < tol,
    Print["|f(xn)| = ", Abs[f[x[i + 1]]]];
    Print["Počet iterácií:", i];
    Break[],
  {i, 1, 30}]
x(2)=-1.44907
x(3)=5.64795
x(4)=-7.84801
x(5)=8.06258
x(6)=2.16935
x(7)=202.512
x(8)=1052.41
x(9)=1074.19
x(10)=1054.56

```

```

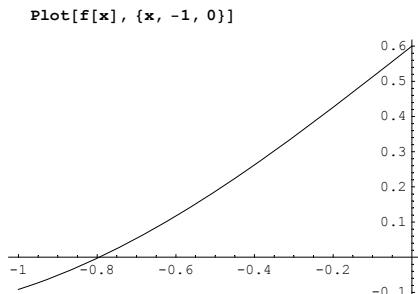
x(11)=1081.5
x(12)=1069.15
x(13)=1149.06
x(14)=1113.31
x(15)=1133.87
x(16)=1141.14
x(17)=1135.81
x(18)=1152.26
x(19)=1145.76
x(20)=1180.22
x(21)=1162.45
x(22)=1163.69
x(23)=1162.36
x(24)=1162.39
x(25)=1162.39
x(26)=1162.39
|f(xn)|= 5.01506×10-13
Počet iterácií:25
FindRoot[f[x], {x, -2.5, -1.2}]
{x → -1.86516}

```

Metóda lineárnej interpolácie - všeobecná metóda tetív - SECANT

2. koreň

Separácia koreňa:

- Graphics -

V inervale leží práve jeden koreň, interval je rýdzo-monotónny bez extrémov a inflexných bodov. Krajné body intervalu zvolíme ako štartovacie body iterácií.

```

a = -1; b = 0;
Clear[x]
x[0] = a; x[1] = b; tol = 10^(-8);
Do[
  x[i + 1] = x[i] - f[x[i]] * (x[i - 1] - x[i]) / (f[x[i - 1]] - f[x[i]]) // N;
  Print["x(", i + 1, ")=", SetAccuracy[x[i + 1], 10]];
  If[Abs[f[x[i + 1]]] < tol,
    Print["|f(xn)|= ", Abs[f[x[i + 1]]]];
    Print["Počet iterácií:", i];
    Break[],
    {i, 1, 10}]
x(2)=-0.867715368
x(3)=-0.8174900034
x(4)=-0.7927712897
x(5)=-0.7942207306
x(6)=-0.794195380
x(7)=-0.794195353
|f(xn)|= 2.71672×10-13
Počet iterácií:6
xS2 = x[7]
-0.794195

```

Priaz pre metódu Secant:

```

FindRoot[f[x], {x, a, b}]
{x → -0.794195}

SetAccuracy[%, 10]

{x → -0.794195353}

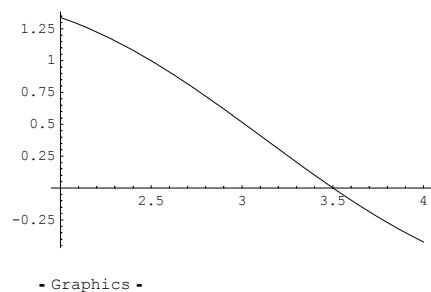
```

Metóda lineárnej interpolácie - všeobecná metóda tetív - SECANT

3. koreň

Separácia koreňa:

```
Plot[f[x], {x, 2, 4}]
```


V inervale leží práve jeden koreň, interval je rýdzo-monotónny bez extrémov. Krajné body intervalu zvolíme ako štartovacie body iterácií.

```
a = 2; b = 4;
Clear[x]
x[0] = a; x[1] = b; tol = 10^(-8);
Do[
  x[i + 1] = x[i] - f[x[i]] * (x[i - 1] - x[i]) / (f[x[i - 1]] - f[x[i]]) // N;
  Print["x(", i + 1, ")=", SetAccuracy[x[i + 1], 10]];
  If[Abs[f[x[i + 1]]] < tol,
    Print["|f(x_n)|= ", Abs[f[x[i + 1]]]];
    Print["Počet iterácií:", i];
    Break[],
  {i, 1, 10}]
x(2)=3.519150603
x(3)=3.499650638
x(4)=3.502215597
x(5)=3.502207442
|f(x_n)|= 3.77202×10-9
Počet iterácií:4
rS3 = x[5]
3.50221
```

Prikaz pre metódu Secant:

```
FindRoot[f[x], {x, a, b}]
{x → 3.50221}

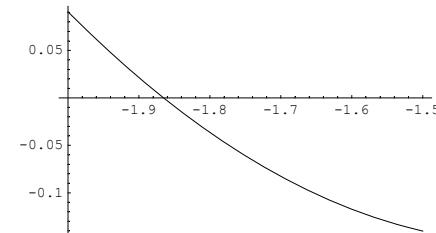
SetAccuracy[% , 10]
```

{x → 3.502207439}

NEWTONOVA METÓDA $x_{i+1} = x_i - \frac{f(x_i)}{f'(x_i)}$
1. koreň

Separácia koreňa:

```
Plot[f[x], {x, -2, -1.5}]
```



```
a = -2; b = -1.5;
Clear[x]
x[0] = a; tol = 10^(-8);
Do[
  x[i + 1] = x[i] - f[x[i]] / f'[x[i]] // N;
  Print["x(", i + 1, ")=", SetAccuracy[x[i + 1], 10]];
  If[Abs[f[x[i + 1]]] < tol,
    Print["|f(x_n)|= ", Abs[f[x[i + 1]]]];
    Print["Počet iterácií:", i + 1];
    Break[],
  {i, 0, 10}]
```

```
x(1)=-1.8789793555
x(2)=-1.865340263
x(3)=-1.865160558
x(4)=-1.8651605268
|f(x_n)|= 5.55112×10-16
Počet iteracii:4
```

```
rN1 = x[4]
-1.86516
```

Príkaz pre metódu Newton:

```
FindRoot[f[x], {x, a}]
{x → -1.86516}

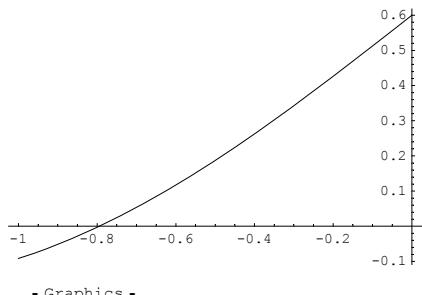
SetAccuracy[% , 10]
```

```
{x → -1.8651605268}
```

2. koreň

Separácia koreňa:

```
Plot[f[x], {x, -1, 0}]
```



```
a = -1; b = 0;
Clear[x]
x[0] = a; tol = 10^(-8);
Do[
  x[i + 1] = x[i] - f[x[i]] / f'[x[i]] // N;
  Print["x(", i + 1, ")=", SetAccuracy[x[i + 1], 10]];
  If[Abs[f[x[i + 1]]] < tol,
    Print["|f(x_n)|= ", Abs[f[x[i + 1]]]];
    Print["Počet iterácií:", i + 1];
    Break[],
  {i, 0, 10}]
x(1)=-0.7407301957
x(2)=-0.792282241
x(3)=-0.794192629
x(4)=-0.794195353
|f(x_n)|= 2.94509×10-12
Počet iterácií:4
```

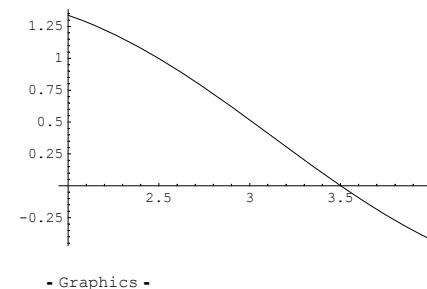
Príkaz pre metódu Newton:

```
FindRoot[f[x], {x, a}]
{x → -0.794195}

SetAccuracy[% , 10]
{x → -0.794195353}
```

3. koreň

```
Plot[f[x], {x, 2, 4}]
```


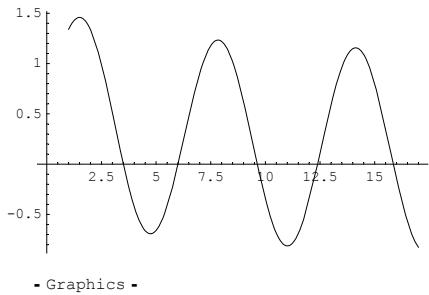
Pozor na kontrolu A NEVHODNÉ BODY!

```
FindRoot[f''[x] == 0, {x, a, b}]
{x → 0.0466968}
```

V intervale leží INFLEXNÝ BOD!!

```
Clear[x]
x[0] = 2; tol = 10^(-8);
Do[
  x[i + 1] = x[i] - f[x[i]] / f'[x[i]] // N;
  Print["x(", i + 1, ")=", SetAccuracy[x[i + 1], 10]];
  If[Abs[f[x[i + 1]]] < tol,
    Print["|f(x_n)|= ", Abs[f[x[i + 1]]]];
    Print["Počet iterácií:", i + 1];
    Break[],
  {i, 0, 10}]
x(1)=4.8025748125
x(2)=16.526881498
x(3)=15.669652848
x(4)=15.851947917
x(5)=15.852333036
x(6)=15.852333047
|f(x_n)|= 6.93889×10-16
Počet iterácií:6
```

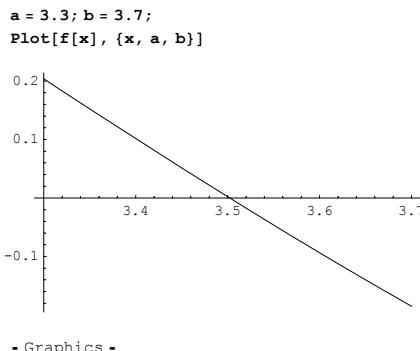
```
Plot[f[x], {x, 1, 17}]
```


Príkaz pre metódu Newton:

```
FindRoot[f[x] == 0, {x, 2}]
{x → 15.8523}
```

Správna separácia koreňa:

V intervalu leží práve jeden koreň, interval je rýdzo-monotónny bez extrémov a inflexných bodov.

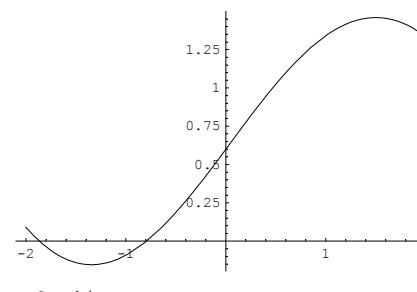
```
Clear[x]
x[0] = a; tol = 10^(-8);
Do[
  x[i + 1] = x[i] - f[x[i]] / f'[x[i]] // N;
  Print["x(", i + 1, ")=", SetAccuracy[x[i + 1], 10]];
  If[Abs[f[x[i + 1]]] < tol,
    Print["|f(x_n)|= ", Abs[f[x[i + 1]]]];
    Print["Počet iterácií:", i + 1];
    Break[],
  {i, 0, 10}]
x(1)=3.497569995
x(2)=3.502203487
x(3)=3.502207439
```

```
|f(x_n)|= 2.83135×10^-12
Počet iterácií:3
FindRoot[f[x], {x, a}]
{x → 3.50221}
SetAccuracy[%, 10]
{x → 3.502207439}
```

Pozor na stacionárne body (extrém, infl. bod)! Kde $f'(x_0) = 0$ $f'(x_0)$ sa nachádza v menovateli - DELENIE NULOU !!!

Štartovací bod v blízkom okolí extrému
- delenie malým číslom - veľká chyba

```
Plot[f[x], {x, -2, 2}]
```



```
Ex = FindRoot[f'[x] == 0, {x, -1.5}]
{x → -1.34438}
```

```
Clear[x]
x[0] = -1.344; tol = 10^(-8);
Do[
  x[i + 1] = x[i] - f[x[i]] / f'[x[i]];
  Print["x(", i + 1, ")=", SetAccuracy[x[i + 1], 10]];
  If[Abs[f[x[i + 1]]] < tol,
    Print["|f(x_n)|= ", Abs[f[x[i + 1]]]] // N;
    Print["Počet iterácií:", i + 1];
    Break[],
  {i, 0, 10}]
x(1)=371.474052550
x(2)=370.500798466
x(3)=370.702787769
x(4)=370.699947968
x(5)=370.6999479431
```

```
|f(x_n)| = 3.33067 × 10-15
Počet iterácií: 5
Plot[f[x], {x, 362, 373}]


- Graphics -
```

```
FindRoot[f[x] == 0, {x, -1.344}]
{x → 22.1021}
```

Vypočítajte odhad abs. chyby:
na intervale $\langle a, b \rangle$ $a = -2, b = -1.5$ pre približnú hodnotu koreňa $x_n = r_1 = -1.8651605268487736$

```
a = -2; b = -1.5;
Plot[Abs[f'[x]], {x, a, b}]

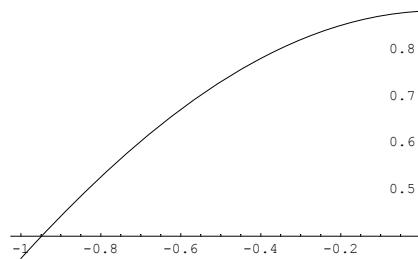

- Graphics -
```

```
m = Abs[f'[-1.5]]
0.174161

eps = Abs[f[r1]] / m
5.74182 Abs[3/(5 + r1) + Sin[r1]]
```

Odhad abs. chyby:
na intervale $\langle a, b \rangle$ $a = -1, b = 0$ a koreň $x_n = r_2 = -0.794195$
 $\text{eps} = \frac{|f(x_n)|}{m}$, $m = \min |f'(x)|$ on $\langle a, b \rangle$

```
Plot[Abs[f'[x]], {x, -1, 0}]
```


- Graphics -

r2

r1

m = Abs[f'[-1]] // N

0.352802

eps = Abs[f[r2]] / m // N

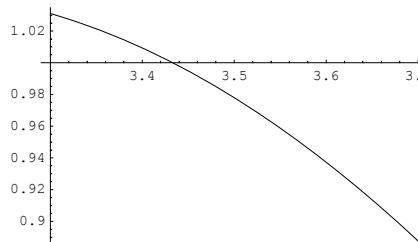
$$2.83445 \operatorname{Abs}\left[\frac{3}{5+r2} + \operatorname{Sin}[r2]\right]$$

Odhad abs. chyby:

na intervale $\langle a, b \rangle$ $a = 3.3, b = 3.7$ a koreň $x_n = r_3 = 3.50221$
 $\text{eps} = \frac{|f(x_n)|}{m}$, $m = \min |f'(x)|$ on $\langle a, b \rangle$

```
a = 3.3; b = 3.7
Plot[Abs[f'[x]], {x, a, b}]
```

3.7

- Graphics -

r3

r3

m = Abs[f'[3.7]] // N

0.887735

```
eps = Abs[f[x3]] / m // N
1.12646 Abs[ -3. / 5. + x3 + Sin[x3]]
```

SAMOSTATNÁ PRÁCA:

Riešte rovnicu $\ln x - \sin x = x - 2$ na intervale $\langle 0; 5 \rangle$.

Úlohy:

1. Kol'ko koreňov nadobúda rovnica na danom intervale?

2. Separujte najmenší (najväčší, druhý v poradí,...) z koreňov.

3. S toleranciou $\text{tol} = 10^{-7}$ nájdite jeho približnú hodnotu ($|f(x_n)| < \text{tol}$) metódou lineárnej interpolácie (metódou tetív). Výsledok porovnajte s hodnotou koreňa nájdenou pomocou príkazu `FindRoot` s parametrami tejto metódy. Vypočítajte odhad absolútnej chyby.

4. S toleranciou $\text{tol} = 10^{-7}$ nájdite jeho približnú hodnotu ($|f(x_n)| < \text{tol}$) Newtonovou metódou (metódou dotyčníc). Výsledok porovnajte s hodnotou koreňa nájdenou pomocou príkazu `FindRoot` s parametrami tejto metódy. Vypočítajte odhad absolútnej chyby.

6. Uveďte aspoň jeden bod, ktorý nie je vhodné použiť ako štartovací bod pre Newtonovu metodu Zdôvodnite.

7. Uveďte aspoň jednu dvojicu bodov, ktorú nie je vhodné použiť ako štartovacie body pre všeobecnú metódu tetív. Zdôvodnite.